

Slaugytojų sveikatai žalingas elgesys kintančioje restruktūrizuojamos ligoninės psichosocialinėje aplinkoje (2011-2012)

Projekto vadovė.: dr. Birutė Pajarskienė

Atsakingos vykdytojos: Justina Kaliatkaitė, Toma Jasiukevičiūtė

Po nepriklausomybės atkūrimo prasidėjusi sveikatos priežiūros įstaigų pertvarka lemia neišvengiamus pokyčius medicinos darbuotojų psichosocialinėje darbo aplinkoje. Šie pokyčiai gali tapti papildomu darbinio streso šaltiniu didžiausiai pagal apimtį slaugytojų profesinei grupei bei pasižymėti neigiamu poveikiu jų sveikatai. Projektas „Slaugytojų sveikatai žalingas elgesys kintančioje restruktūrizuojamos ligoninės psichosocialinėje aplinkoje“ patvirtintas HI Metodinėje komisijoje rugsėjo 23 d. Projektas parengtas remiantis HI dalyvavimo tarptautiniame HIRE „Health in restructuring“ projekte patirtimi – siekiant geriau pažinti restruktūrizavimo, kaip sudėtingo ir kompleksinio reiškinių organizacijoje, poveikį darbuotojų sveikatai ir sveikatai žalingo elgesio ypatumus. Suplanuoti kiekybinis (I fragmentas) ir kokybinis (II fragmentas) tyrimai.

I fragmento tikslas: įvertinti restruktūrizuojamose ligoninėse dirbančių slaugytojų psichosocialinės darbo aplinkos, sveikatos ir sveikatai žalingo elgesio tarpusavio ryšius.

II fragmento tikslas: išanalizuoti ir sustruktūruoti Vilniaus ligoninėse dirbančių slaugytojų su restruktūrizavimu susijusias patirtis.

Medžiaga ir metodai. I fragmento tyrimo populiacija – ne mažesnę nei vienerių metų darbo patirtį Lietuvos restruktūrizuojamoje ligoninėje turinčios slaugytojos, kurios dirba LR Sveikatos apsaugos ministerijos restruktūrizuojamų ligoninių sąrašė įtrauktose įstaigose. 2011 m. gruodžio – 2012 m. balandžio mėnesiais tyrimas atliktas 13-oje Lietuvos restruktūrizuojamų ligoninių. Išanalizuoti 775 respondenčių duomenys. Tyrimo metodas – anketa skirta slaugytojų sociodemografiniams, su darbo vietos ypatumais susijusiems psichosocialinės darbo aplinkos, požiūrio į restruktūrizavimą ir jo sąlygotus pokyčius psichosocialinėje darbo aplinkoje, sveikatos, sveikatai žalingo elgesio (bei dėl restruktūrizavimo įvykusių šio elgesio ir sveikatos pokyčių) duomenims surinkti.

II fragmento Grindžiamosios teorijos metodu atlikto tyrimo duomenimis siekta papildyti tyrimą naujais aspektais ir atlikti gilesnę tiriamo reiškinių analizę. Interviu dalyvavo 8 slaugytojos, dirbančios restruktūrizuojamose ligoninėse. Interviu truko nuo 30 min iki 2 val. Ligoninių restruktūrizavimo metu slaugytojų profesinio vaidmens pokyčiams vykstančių susijusios respondentų patirtys, yra plati ir daugialypė tema, kuriai išsamiai atskleisti nepakanka kiekybinio tyrimo tyrimo imtis 8 slaugytojų interviu 1-2 valandų trukmės duomenų, įrašytų į diktofoną analizė remiantis „Grindžiamosios teorijos“.

Pagrindiniai rezultatai. Parengta projekto ataskaita, kuri 2013.01.14 patvirtinta HI Metodinėje komisijoje.

I fragmentu nustatyta, kad rajono ligoninėse dirbančių slaugytojų psichosocialinė darbo aplinka nepalankesnė nei respublikinėse ar regiono ligoninėse. Rajono ligoninėse dirbančios slaugytojos blogiau vertina restruktūrizavimo proceso teisingumą palyginti su respublikinėse ar regiono ligoninėse dirbančiomis slaugytojomis. Taip pat rajono ligoninių slaugytojos dažniau nurodo, subjektyviai su ligoninių restruktūrizavimu siejamą, fizinės ir psichikos sveikatos suprastėjimą, jų su restruktūrizavimu siejamo situacinio nerimo lygis yra aukštesnis, o pasitenkinimas gyvenimu, kaip vienas psichikos sveikatos rodiklių, – mažesnis. Rezultatai parodė, kad per paskutinius 12 mėnesių penktadalis (20,1 proc.) visų tyrimo respondenčių rūkė, trys ketvirtadaliai (75,9 proc.) – vartojo alkoholį, ketvirtadalis (25,8 proc.) – vartojo raminamuosius/migdomuosius vaistus. Nustatyti statistiškai reikšmingi silpni koreliacinių ryšiai tarp restruktūrizuojamų ligoninių psichosocialinių darbo veiksmų, restruktūrizavimo proceso ypatumų ir slaugytojų subjektyvios sveikatos bei sveikatai žalingo elgesio – rūkymo, alkoholio ir raminamųjų/migdomųjų vartojimo – rodiklių.

II fragmentu nustatyta, kad restruktūrizuojamose ligoninėse dirbančioms slaugytojoms tam tikrų raminamųjų vaistų vartojimas yra normalizuota, įprasta praktika, kuri palaikoma ir

nuostatų lygmenyje skatinama. Įvardijami atvejai, kurie tarsi žymi nukrypimą nuo įprastos vaistų vartojimo tradicijos normos. Stipresnių ir su rimtomis psichikos ligomis siejamų vaistų vartojimas taip pat yra aptariamas, o kolegos vartojantys tuos vaistus stigmatizuojami. Įvardijami jų profesiniam vaidmeniui keliami lūkesčiai susiję su empatija, prisitaikymu prie situacijos, pagalba bei išklausymu palaiko vyraujančius stereotipus ir slaugytojos, kaip gydytojo pagalbininkės vaidmenį. Restruktūrizavimo procesai sveikatos priežiūros įstaigose apsunkina darbo bei asmeninio gyvenimo derinimą. Kadangi pokyčių metu tampa itin jautrus išlikimo klausimas, auga nesaugumo dėl darbo ateities jausmas, o kartu nėra visiškai aiškios sąlygos, kurios padės „išlikti“, darbuotojai yra pasirengę susitaikyti su didesniais darbo krūviais, nepalankiais grafikai, o taip pat deda pastangas rečiau „sirgti“.

Remiantis tyrimo medžiaga rengiamos rekomendacijos kaip sumažinti neigiamą restruktūrizavimo poveikį slaugytojoms ir užtikrinti saugią psichosocialinę darbo aplinką pokyčių metu.

Daugiau informacijos suteiks dr. Birutė Pajarskienė tel.: 8 52 12 2817 arba el.

paštu: birute.pajarskiene@dmc.lt.